HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

איתא לדרב הונא כיון דמשתבע מלוה שאינה ברשותו היכי מצי מפיק לה אמר (א) [א] רבא שיש עדים שנשרפה אי הכי מהיכא מייתי לה אלא אמר רב יוסף שיש עדים שנגנבה סוף סוף מהיכא מייתי לה דטרח ומייתי לה אי הכי כי משתבע מלוה נמי לטרח לוה וליתי בשלמא מלוה ידע מאן קא עייל ונפק בביתיה ואזיל וטרח ומייתי לה אלא לוה מי ידע מאן עייל ונפיק בביתיה דמלוה אביי אומר גזירה שמא יטעון ויאמר לו אחר שבועה מצאתיה [ב]רב אשי אמר [א]זה נשבע וזה נשבע זה נשבע שאינה ברשותו וזה נשבע כמה היה שוה והכי קאמר מי נשבע תחילה [ב]מלוה נשבע תחילה שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון רב הונא בר תחליפא משמיה דרבא אמר רישא דסיפא תיובתא לרב הונא סלע הלויתני עליו שתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו סלע היה שוה פטור ואם איתא לדרב הונא מגו דמשתבע מלוה שאינה ברשותו [ג]לישתבע נמי אגילגול שבועה כמה היה שוה אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמר לי [ג][ד]תהא במאמינו ונהמניה לוה למלוה נמי בהא כמה הוה שוה לא קים ליה בגויה ונהמניה מלוה ללוה דקים ליה בגויה לא מהימן ליה ומאי שנא לוה דמהימן ליה למלוה ומאי שנא מלוה דלא מהימן ליה ללוה לוה מקיים ביה במלוה [1]תומת ישרים תנחם מלוה מקיים ביה בלוה וסלף בוגדים ישדם: ההוא גברא דאפקיד כיפי גביה חבריה אמר ליה הב לי (ב) כיפי אמר ליה לא ידענא היכא אותבינהו אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה [ד][ה]כל לא ידענא פשיעותא היא זיל שלים לא שילם אזל רב נחמן אגביה לאפדניה מיניה לסוף אישתכח כיפי ואיקור אמר רב נחמן [ו]הדרי כיפי למרייהו והדרא אפדנא למרה אמר רבא הוה יתיבנא קמיה דרב נחמן ופרקין המפקיד הוה ואמרי ליה שילם ולא רצה לישבע ולא אהדר לי ושפיר עבד דלא אהדר לי מאי טעמא [ז]התם לא אטרחיה לבי דינא הכא אטרחיה לבי דינא למימרא דסבר רב נחמן דשומא הדר שאני התם דשומא בטעות הוה דקא הוה כיפי מעיקרא [ה]אמרי נהרדעי שומא הדר עד תריסר ירחי שתא ואמר אמימר אנא מנהרדעא אנא וסבירא לי שומא הדר לעולם [ח]והלכתא שומא הדר לעולם משום שנאמר [2]ועשית הישר והטוב [ט]פשיטא שמו ליה לבעל חוב ואזל איהו ושמה לבעל חוב דידיה אמרינן ליה לא עדיף את מגברא דאתית מיניה [י]זבנה (ג) אורתא ויהבה במתנה ודאי הני מעיקרא אדעתא דארעא נחות ולאו אדעתא דזוזי נחות [כ]שמו לה לאשה ואינסיבא או שמו מינה דאשה ואינסיבא ומתה [ו][כ]בעל בנכסי אשתו לוקח הוי לא מיהדר ולא מהדרינן ליה [ז]דאמר רבי יוסי בר חנינא באושא התקינו [ל]האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות

אגביה

איתא לדרב הונא. שהשומר המשלם דמים נשבע שאינה ברשותו אמאי חיישינן לשמא יוציא הא אשתבע: **שיש עדים שנשרפה.** דהשתא לא אשבעינהו שהרי הביא עדים: **טרח ומייתי לה.** מחזר ושואל אחר הנכנסים בביתו וימצא הגנב: **וזה נשבע.** הלוה שהשבועה עליו נשבע כמה שוה: **מלוה נשבע תחילה.** שאינה ברשותו: **רישא דסיפא.** הויא תיובתא לרב הונא רישא תביעת מלוה סיפא תביעת לוה רישא דסיפא דקתני פטור בתביעת לוה: **אגילגול שבועה.** דטענה שאין בה שבועה עם טענה שיש בה שבועה מגלגלין עליו שבועה לישבע על שתיהן וגילגול שבועה דאורייתא היא בקדושין (דף כז:): **תהא במאמינו.** הא דקתני פטור במאמינו לוה למלוה שאינה ברשותו: **לא קים ליה בגויה.** מימר אמר לוה לא קים למלוה בגויה דמשכון דלא נתן דעתו עליו לדעת דמיו: **מאי שנא כו'.** דנקט תנא למלתיה בהכי שזה נאמן על זה וזה אינו נאמן על זה: **לוה מקיים במלוה.** מקרא זה תומת ישרים תנחם אם לא שאדם נאמן וישר הוא לא היו מעשרין אותו מן השמים שנאמר תומת ישרים תנחם: **כיפי.** נזמים: **ואייקור.** יתר על הדמים שפרע לבעלים: **הוה יתיבנא.** כשדן דין זה: **ופרקין המפקיד הוה.** ובפרק זה היינו עוסקין: **ואמרי ליה שילם ולא רצה לישבע.** קתני מתני' דקני כפילא והאי נמי שילם וליקני רווחא דאייקור: **דשומא הדר.** נכסי לוה ששמו ב"ד לבעל חוב חוזרין אליו אם נותן מעות לבעל חוב כי הכא דהדר אפדנא למרה: **דשומא בטעות הוה.** דסבור היה שאבדו הנזמים והרי לא אבדו: **דהא הוו כיפי מעיקרא.** שהרי בתחילת השומא היו הנזמים בידו ולא היה יודע דאילו היה יודע שכן לא שמו לו הטרקלין אבל שומא שב"ד שמין על שאין לו מעות והוא חייב לו הרי הוא כמכר גמור ואינה חוזרת: **אמרינן.** לבעל חוב שני: **לא עדיפת.** מבעל חוב ראשון שבאת מכחו כשם שהוא מחזירה ויטול מעותיו משום ועשית הישר והטוב אף אתה קבל מעותיך מבעלים הראשונים משום ועשית הישר והטוב: **זבנה אורתה כו'.** בעל חוב ששמו לו קרקע ומכרה או שנתנה או הוריש: **הני.** אחרונים או לוקח או יורש או מקבל מתנה: **אדעתא דארעא נחות.** שיהא קרקע שלהם ולא שיקבלו מעות דאילו בעל חוב אית ביה משום ועשית הישר והטוב דאמרינן לא היה לך עליו אלא מעות והרי הן לך אבל אלו קרקע קנו: **ואנסיבא.** אפילו לא שמאתן לבעלה בכתובתה להיות נכסי צאן ברזל שהן קויין לבעל אלא עיכבתן לעצמה להיות נכסי מלוג הקרן שלה והבעל אוכל פירות: **בעל.** בנכסי מלוג של אשתו: **לוקח הוי.** דין לוקח נתנו בו חכמים הלכך לא מיהדר היכא דשמו לה ואינסיבא ומתה וירשה בעלה כדאמרינן זבנה אדעתא דארעא נחות: **ולא מהדרינן ליה.** היכא דשמו מינה ואינסיבא ומתה וירשה בעלה ובא להחזיר החוב וליטול הקרקע לא מצי למימר יורשה אני דכלוקח שוייה רבנן ולא כיורש: **האשה שמכרה בנכסי מלוג.** להיות הבעל אוכל פירות בחייה וגוף הקרקע יהיה ללוקח לכשתמות ומתה: **בעל מוציא.** גוף הקרקע מיד הלקוחות והכי מוקי לה בפרק האשה בכתובות (דף עח:) תקנת אושא בגופה של קרקע לאחר מיתה. אלמא כלוקח שויוהו רבנן וא"ל אני לקחתי ראשון דאי כשאר יורש שויוהו רבנן יורש שמכר אביו נכסיו בחייו אין לו ירושה בהן: **באושא התקינו.** כשהיתה סנהדרין באושא שגלתה וישבה שם סנהדרי גדולה כדאמרינן בר"ה (דף לא.) גבי עשרה מסעות:

אגביה

מגו דמשתבע מלוה שאינו ברשותו כו'. [ח]לרבה ולרב יוסף לא פריך אלא לאביי ורב אשי:

תהא במאמינו. ברישא לא מצי לאוקמי הכי משום דהתם לא ירצה להאמינו כיון שע"י כן לא יוכל לישבע אבל הכא אין כאן שבועה ואע"פ שמפסיד במה שמאמינו שבועה שהיה יכול לגלגל עליו אינו חושש:

ואותביניה שילם. וצ"ל דיוקרא דכיפי הוי שבחא דעלמא כמו כפילא ולא דמי לגיזות וולדות דאותו שבח ניכר בגוף הבהמה: **אטרחיה** לב"ד. דלא דמי לאטרחיה לשבועה דקני כפילא לרבא כששילם אחרי כן (בב"ק דף קח.) דהתם משלם ברצונו אבל רב נחמן הוצרך לגבות אפדנו:

זבנה כו'. וא"ת ואמאי לא מהדר (ד) מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו וי"ל דהראשון מן הדין נמי אין מחזיר שמכורה היא לו שהרי אוכל פירות בלא נכייתא אלא משום ועשית הישר והטוב מהדר ולכך שני לא מהדר:

לוקח הוי. אפי' אי הוי יורש לא מהדר כדאמר זבנה אורתה כו' אלא משום לא מהדרינן ליה נקטיה דאי יורש הוי מהדרינן ליה שהבן פודה קרקע של אביו ואע"ג דבפרק יש נוחלין (ב"ב דף קנט: ושם ד"ה התם) מסיק דטבא ליה עבדו ליה או יורש או לוקח הא אמרינן התם בר היכא דאיכא פסידא לאחריני לא עבדי ליה טבא ולכך הכא לא הוי כיורש משום פסידא דמלוה ולא מהדר ממה נפשך דאפי' יורש הוי לא מהדר ודר' יוסי בר חנינא מפרש התם דלקוחות אפסדו אנפשייהו:

רבא

מסורת הש"ס

(א) [נראה דל"ל רבה], (ב) [שבועות מג: ע"ש], (ג) [ב"ק לח:], (ד) [לקמן מב.], (ה) לעיל טז:, (ו) [ב"ב קלט:], (ז) לקמן נו: כתובות נ. עח: ב"ק פח: ב"ב נ. קלט:, (ח) גי' רש"א לרב הונא,

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבא אמר רב יוסף שיש עדים שנשרפה: (ב) שם הב לי כיפאי אמר: (ג) שם זבנה אורתה: (ד) תוס' ד"ה זבנה וכו' לא מהדר נימא מה מכר:

◆

מוסף רש"י

שומא. ששמו ב"ד לבעל חוב קרקע הלוה, **הדר.** אם יפרע לו מעות עד שנה (לעיל טז:). **האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה.** הקרן (כתובות נ.) שאם ימות בעלה יזכה בהן ואם תמות היא ויירשה בעל יפסידו, ונכסי מלוג הן נכסים שנפלו לה מבית אביה או שהכניסה קרקעות שלא נישומו בכתובתה, ולא קיבל בעל עליו אחריות, ואוכל פירותיהן בחייה כתקנת חכמים תחת פרקונה, ולהכי מיקרי מלוג, שמולגן ומחסרן בעל, שאוכל הפירות כמליגת הראש (רשב"ם ב"ב קלט:). **ומתה.** ובעל יורש אותה דבר תורה (לקמן צו:). **הבעל מוציא מיד הלקוחות.** דשויוהו רבנן כלוקח והוא לוקח ראשון (כתובות נ.) דאע"ג דבעלמא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי, בעל בנכסי אשתו אלמוה רבנן לשעבודיה משום איבה והוי כלוקח ראשון (ב"ק פח:) ומיהו להכי אהני מכירת האשה, שאם ימות בעלה בחייה יטלם הלוקח (רשב"ם ב"ב נ.).

◆

רבינו חננאל

וקשיא לן וכי תקנתא לרשיעי עבדינן אלא שמא ישבע הלוה ויוציא המלוה את הפקדון ונמצאת שבועת הלוה שיצאה לבטלה. ואמרי' אם איתא לדרב הונא כיון שנשבע המלוה שאינה ברשותו אינו יכול להוציא הפקדון שכבר נשבע שאינו ברשותו (א) והלה נשבע כמה היה שוה ומתני' הכי קתני מי נשבע תחלה מי שהפקדון אצלו שאם ישבע הלוה תחלה חיישינן שמא יוציא המלוה את המשכון ונמצאת שבועה זו לבטלה. ושאר השמועה פשוטה היא. ההוא דאפקיד כיפי גביה חבריה ואמר לא ידענא היכא אנחתינהו אמר ר'

(א) נראה דחסר כאן וצ"ל ופריך רב אשי דזה נשבע שאינו ברשותו והלה נשבע כמה היה שוה וכו'.

עין משפט נר מצוה

יג א ב מיי' פי"ג מהל' מלוה ולוה הל' ד סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' עב סעי' י:

יד ג ד מיי' שם טוש"ע שם סעי' יב:

טו ה מיי' פ"ד מהל' שאלה ופקדון הל' ז סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' רצא סעי' ז:

טז ו ז מיי' שם פ"ח הל' ג סמג שם טוש"מ סי' רצה:

יז ח מיי' פכ"ב מהל' מלוה הל' טז סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קג סעי' ט:

יח ט י כ מיי' שם הל' יז טוש"ע שם סעי' י:

ל [מיי' פ"כ מהל' שאלה הל' יא טוש"ע ח"מ סי' שמו סעי' יז]:

יט מ מיי' פכ"ב מהל' אישות הל' ז ועיין במ"מ סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' צ סעי' ט:

◆

תורה אור השלם

1 תֻּמַּת יְשָׁרִים תַּנְחֵם
וְסֶלֶף בּוֹגְדִים יְשָׁדֵּם:
משלי יא ג

2 וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב
בְּעֵינֵי יְיָ לְמַעַן יִיטַב לָךְ
וּבָאתָ וְיָרַשְׁתָּ אֶת הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ
לַאֲבֹתֶיךָ: דברים ו יח

◆

רבינו חננאל (המשך)

נחמן כל לא ידענא פשיעותא היא חייביה לשלומי לא שילם ירד רב נחמן לנכסיו ושם לאפדני ויהביה לבעל הפקדון בדמי דהנהו כיפי דפשע בהו. פי' אפדנא חצר. לסוף אישתכח כיפי ואוקירו בדמיהן. מריה דכיפי אמר הב לי כיפאי וטול אפדנא והלה אומר לא כי אלא מעידנא דשקלית לאפדניי זבינא אנא בכיפי וברשותי אוקירו ודן ר' נחמן כיון דהא שומא דשמו ליה לאפדנא שומא בטעות הואי דהא הוו כיפי ולא אבדו וקיימא לן פקדון כל היכא דאיתיה ברשותיה דמריה קאי לאו שומא הוא והדר אפדנא למריה והדרי כיפי למרייהו. ואסיק' שומא הדרא לעולם משום שנאמר ועשית הישר והטוב והני מילי אם לא מכרה אבל אם מכרה לאחר או נתנה במתנה או הורישה לא הדרא. וכן אם שמו ב"ד שדה לאשה במלוה שהיא נושה לאחרים וניסת והכניסה שדה זו לבעלים או שמו שדה אשה לנושה שלה וניסת לא מהדרינן ליה לבעל ולא מהדרינן מיניה דבעל דכזביני דמי וקיימא לן בעל בנכסי אשתו לוקח הוי לא מהדר ולא מהדרינן ליה דאמר ר' יוסי בר' חנינא באושא התקינו האשה שמכרה נכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות.